

Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Uluslararası Sempozyumu Sonuç Bildirgesi

Final Declaration of International Symposium on Library and Archive Services of Municipalities

BKAHS Düzenleme Kurulu*

Öz

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ve Bursa Nilüfer Belediyesi işbirliği ile 12-14 Mayıs 2016 tarihlerinde gerçekleştirilen Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Uluslararası Sempozyumu'nun Sonuç Bildirgesi'dir. Bildirge'de Türkiye'ye ilişkin temel sonuçlar; politikalar, halk kütüphaneleri, kültürel miras-kent arşivleri-kent belleği, dijitalleştirme, dijital teknoloji ve sosyal medya-yenilikçi yaklaşımlar-tematik kütüphaneler, EBYS-e-Devlet-arşivler, belediye kütüphanelerinde eğitim başlıkları altında ifade edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kütüphane hizmetleri; arşiv hizmetleri; belediyeler; Bursa-Nilüfer; Türkiye.

Abstract

This document is the Final Declaration of International Symposium on Library and Archive Services of Municipalities was held in cooperation with Hacettepe University Department of Information Management and Bursa Nilüfer Municipality in May 12-14 2016. Basic results in regard to Turkey has been expressed under the titles of policies, public libraries, cultural heritage-city archives-city memory, digitalization, digital technology and social media-innovative approaches-thematic libraries, EDMS- e-state-archives.

Keywords: Library services; archive services; municipalities; Bursa-Nilüfer; Turkey.

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ve Nilüfer Belediyesi Kütüphane Müdürlüğü işbirliğiyle 12-14 Mayıs 2016 tarihlerinde Bursa, Nilüfer Belediyesi Nazım Hikmet Kültürevi'nde gerçekleştirilen *Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Uluslararası Sempozyumu*'nda Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD) Bursa Şubesi ve Goethe Institut-Türkiye de paydaş olarak yer almıştır.

Bu Sempozyum Türkiye'de bugüne kadar kapsamlı bir biçimde ele alınmayan "belediyelerin kütüphane ve arşiv hizmetlerini" bilimsel olarak değerlendirmek, tartışmak, sorunları saptamak ve çözüm önerileri geliştirmek; özgün araştırma ve uygulamaları tartışmak ve literatüre katmak, bu alanda politikaların oluşturulmasına katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Sempozyum Türkiye'de bu konuyla ilgili düzenlenen ilk sempozyum olma

* Sempozyum Sonuç Bildirgesi Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ve Bursa Nilüfer Belediyesinden oluşan Sempozyum düzenleme kurulu tarafından hazırlanmıştır. Sempozyum web sitesi: <http://bkahs.org>

Final Declaration of the Symposium has been prepared by Regulatory Board of Symposium from Hacettepe University Department of Information Management and Bursa Nilüfer Municipality.

Geliş Tarihi - Received: 14.06.2016

Kabul Tarihi - Accepted: 15.06.2016

özelliğini taşımaktadır. Sempozyumda belediyelerin kütüphane ve arşiv hizmetleri kapsamında aşağıdaki konular tartışılmıştır:

- Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetlerinde Yurt Dışı Uygulamaları
- Belediyelerde Kültürel Miras Yönetimi ve Dijital Kütüphane/Arşiv Uygulamaları
- Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetlerinde Politikalar
- Belediye Kütüphane ve Arşivlerinde Dijitalleştirme
- Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetlerine Yaklaşımları
- Belediyelerde Dijital Teknoloji ve Dijital Kütüphaneler
- Belediyelerde Yenilikçi Kütüphane Yaklaşımları
- Belediyelerde Elektronik Belge Yönetimi ve Arşiv Uygulamaları
- Belediyelerin Kent Belleği İşlevleri
- Belediyelerde EBYS ve e-Devlet
- Belediye Kütüphanelerinin Bölümleri ve Okuma Alışkanlığı
- Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri: Uygulama Örnekleri
- Belediye Kütüphane ve Arşivlerinde Eğitim Uygulamaları
- Tematik Belediye Kütüphaneleri

Sempozyum'da belediyeler, kütüphaneler, üniversiteler ile Türkiye'de belediye kütüphanelerine ve arşivlerine yönelik deneyimler, uygulama örneklerine yönelik 82 bildiri başvurusu yapılmıştır. Bu başvurulardan 64'ü Bilim Kurulu tarafından bildiri, 2'si de poster sunumu olarak kabul edilmiştir. Bilim komitesi tarafından kabul edilen 64 bildirinin 57'si Sempozyum'da sözlü olarak sunulmuştur. 12-13 Mayıs 2016 tarihlerinde Nilüfer Belediyesi Nazım Hikmet Kültürevi'nde 1 davetli konuşma, 1 açış konferansı ve 16 oturumda sunulan bildirilerle gerçekleştirilen sempozyuma yaklaşık 250 kişi katılmıştır. Sempozyum 14 Mayıs 2016 tarihinde gerçekleştirilen sosyal etkinlikle tamamlanmıştır.

Sempozyum'a ait bildiri özet kitabı yayımlanmış olup, bildiriler kitabı da basılı ve elektronik olarak yayımlanacak, bildirilerin sunum kopyaları ve sunuş videoları konuyla ilgili araştırmalara ışık tutması amacıyla sempozyum web sayfası üzerinden erişime açılacaktır.

12-14 Mayıs 2016 tarihlerinde Bursa, Nilüfer Belediyesi Nazım Hikmet Kültürevi'nde gerçekleştirilen *Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Uluslararası Sempozyumu*'nda Türkiye'ye ilişkin olarak şu temel sonuçlara ulaşılmıştır:

Politikalar

- 1) Tüm belediyelere kütüphane ve arşiv hizmetleri konusunda rehberlik edecek bir *Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Politikası* geliştirilmelidir.
- 2) Belediyeler yasal olarak kütüphane hizmeti vermek durumundadırlar. Belediyeler ile ilgili var olan yasalarda bu konudaki görevlerini daha açık ve kesin biçimde tanımlayacak yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Gerçekleştirilecek yasal düzenlemelerle belediyelerin kütüphane ve arşiv hizmetleri vermekle yükümlü olup olmadıkları tartışma konusu olmaktan çıkarılmalıdır. Ayrıca, tüm belediyelerin kendi yönetmeliklerini hazırlamakta yararlanabilecekleri bir *Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Yönetmeliği Taslağı* da hazırlanmalıdır.
- 3) İlgili Bakanlıkta belediyelerin kütüphane ve arşiv hizmetlerinden sorumlu ulusal düzeyde merkezi bir birim olmalıdır.
- 4) Belediye kütüphane ve arşiv hizmetlerinin etkililiği ve verimliliği açısından bu hizmetlere yönelik uluslararası standartlara dayalı ve ulusal koşulları da dikkate alan standartlar oluşturulmalıdır.
- 5) Belediyelerce kurulan kütüphanelere sağlanan her türlü kaynağın uzun süreli kontrolünün ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için kütüphane ve arşiv hizmetlerinin

belediyelerin yönetsel yapısı içinde doğrudan Kütüphane Müdürlüğü biçiminde örgütlenerek statüleri güçlendirilmelidir.

- 6) Belediye kütüphane ve arşivlerinde mutlaka profesyonel bilgi ve belge yöneticileri (kütüphaneciler ve arşivciler) çalıştırılmalı, kütüphanelerin yönetsel ve teknik sorumluluğunda rol almalıdırlar. Ayrıca, belediye kütüphanelerinin nitelikli profesyonel personel istihdam etme zorunluluğu yasal bir temele de kavuşturulmalıdır.
- 7) Belediye kütüphanelerinde çalışanlar için farklı içerik ve düzeylerde eğitimler düzenlenmelidir.
- 8) Belediyeler kütüphane ve arşiv hizmetleri konusunda bu alanın sivil toplum kuruluşları ve akademik çevreleri ile iletişimini artırmalı ve işbirliğine gitmelidir.

Halk Kütüphaneleri

- 9) Mevcut yapısı ile belediyelerin çok büyük bir bölümü halk kütüphanesi hizmeti vermeye hazır değildir.
- 10) Yasal düzenlemeler yapılmadan halk kütüphanelerinin belediyelere devri onarılmaz hata ve kayıplara neden olacaktır. Devir gerçekleştirilecekse öncelikle pilot uygulamalar yapılmalı ve sonuçları değerlendirilmelidir.

Kültürel Miras, Kent Arşivleri, Kent Belleği

- 11) Belediyeler tarafından planlanacak olan dijital arşiv, kütüphane ve müzeler için uluslararası nitelikteki bilgi sistemleri tercih edilmeli, bu sistemlerde bilgi kaynaklarının tanımlanmasına yönelik uluslararası standartlar (Dublin Core, EAD, MARC, vb.) kullanılmalı, etkin bilgi arama ve erişim olanakları yaratılmalıdır.
- 12) Belediyelerin alan yönetimi uygulamaları kapsamında kültürel miras ürünlerinin ayrıntılı bir şekilde tanımlanmalı, alt yapıları oluşturulmalı ve bu konularda bilgi yöneticileri, küratörler ve diğer ilgili birimler ile işbirliği içinde hareket edilmelidir.
- 13) Belediye arşivlerinin kurulmasında ve oluşturulmasında farklı ama birbiriyle ilişkili uzmanlık alanlarına sahip kişilerden oluşan ekipler çalışmalıdır.
- 14) Kent arşivlerinin kurulmasında işlemler adım adım planlanmalı ve derecelendirilmelidir.
- 15) Kent arşivlerinin hangi belediyeler tarafından oluşturulması gerektiğine hukuksal kurallar çerçevesinde karar verilmeli, ortak bir çalışma planı oluşturulmasına özen gösterilmelidir.
- 16) Belediyeler kent arşivi kurmak isteyen tüzel kişilere ilgili hukuki düzenlemeler çerçevesinde destek vermelidir.
- 17) Kent belleği kavramı bütün şehirler için farklı bir değeri yansıtmaktadır. Bu doğrultuda araştırma merkezleri ve kent müzelerinin kurulmasında ilgili bölgenin mozağını oluşturan taşların analiz edilmesi gereklidir.

Dijitalleştirme

- 18) Belediye kütüphane ve arşivlerinde çalışan personele dijitalleştirme ve yeni teknolojiler alanında belirli aralıklarla hizmet içi eğitim verilmelidir.
- 19) Belediye kütüphane ve arşivlerinde gerçekleştirilecek dijitalleştirme çalışmalarına ait proje şartnamelerine ek maddeyle veya esas olarak Bilgi ve Belge Yönetimi mezunu çalıştırma koşulu getirilmelidir.
- 20) Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinde dijitalleştirme uygulamaları hakkında kuramsal ve uygulamalı dersler verilmelidir.

Dijital Teknoloji ve Sosyal Medya, Yenilikçi Yaklaşımlar, Tematik Kütüphaneler

- 21) Değişen bilgi davranışları kapsamında belediyeler kütüphane hizmetlerine yönelik sosyal medya platformlarını daha yoğun olarak kullanmalıdır. Bu çerçevede sosyal medya araçlarının doğru kullanımı için sosyal medya pazarlaması ve politikası oluşturulmaya çalışılmalıdır.
- 22) Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte araştırma süreçleri de bu değişimlerden etkilenmiştir. Bu çerçevede ortaya çıkan dijital/kitapsız kütüphanelerin belediyeler aracılığıyla kurulması ve dijital yerlilere uygun hizmetler sağlanabilmesi dikkate alınmalıdır.
- 23) Belediyelerde kütüphane hizmetleri kapsamında geliştirilecek olan strateji ve politikalarda “yenilikçilik”, “yenilikçi hizmet” ve “yenilikçi kurum kültürü” kavramlarına net ifadelerle yer verilmelidir. Yenilikçi hizmet geliştirme aşamaları üzerinde durularak genele yaymak adına model önerisi hazırlanmalıdır.
- 24) Belediye kütüphaneleri geleneksel kütüphane hizmetlerinin ötesine geçerek bireylerin yaratıcılıklarını destekleyen mekanlar haline dönüştürülmelidir.
- 25) Tematik kütüphaneler günümüzdeki yoğun bilgi kaynağı ve bilgi birikiminin arasında doğru ve gerekli olan bilgiye ulaşmada önemlidir. Bu bağlamda belediye kütüphanelerinde de tematik kütüphane yaklaşımları benimsenmelidir.

EBYS, e-Devlet, Arşivler

- 26) Arşivler tüm kamu kurumlarında olduğu gibi belediyeler açısından da hayati öneme sahip birimlerdir. Bu bağlamda yerel yönetimlerde arşiv hizmetlerinin sürdürülebilirliği, etkililiği, verimliliği ve çağa uygun hizmet sunabilmeleri açısından arşiv hizmetlerine yönelik teknik, hukuksal ve yasal altyapıların oluşturulması gerekmektedir. Mevcut arşivcilerin hizmet içi eğitimleri verilmelidir. Yeni istihdamlarda Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunları dikkate alınmalıdır.
- 27) EBYS uygulamaları kurumsal yapıya uygun ve diğer bilgi sistemleriyle birlikte çalışabilecek altyapıya sahip olmalıdır. EBYS uygulamalarının standartlara uygun olmaları kurumun gereksinimini karşılayacağı anlamına gelmemektedir. Bu nedenle belediyelerde EBYS’ye yönelik öncelikle kurumsal gereksinimler belirlenmelidir.
- 28) Belediyelerde EBYS uygulamaları TS 13298 ve ISO 27001 standartları gibi standartlar ile yasal ve idari uygulamalar çerçevesinde geliştirilmelidir. Belediye birimlerinde yer alan ve kalıcı değer taşıyan belgeler belirlenmeli ve bu belgelerin dijitalleştirilmesi ile ilgili yol haritası çizilmelidir.
- 29) Bilgi ve belge yönetimi içeriğinin (özellikle SDP, dosyalama, e-devlet) tüm fakültelerde temel dersler kapsamına alınması gerekmektedir. Seçmeli ders olarak da tüm fakültelerde, özellikle Bilgisayar Mühendisliği alanlarında verilmesi, yazılımcılarla bilgi belge yöneticileri arasındaki iletişimi güçlendirecektir. Devlet yapısında e-devlet uygulamalarında dahi bilgi ve belge yönetimi alanındaki mezunların istihdamı bulunmamaktadır. Bu alanla ilgili daha üst noktalarda temsil gerekmektedir.
- 30) EBYS ve e-Arşiv uygulamalarının yapılandırılmasında bir üst kurul ile paydaşların bir araya geldiği etkin bir karar verme sürecinin yürütülmesi gerekmektedir. TBB, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ve bu konuda uzman ilgili üniversite bölümleri ile ilgili politikalar, çalışmalar, çalıştaylar yapılarak özellikle belde ve ilçe belediyelerinin bu konudaki sorunlarının çözümü için etkinliklerde bulunulmalıdır.
- 31) e-devlet uygulamalarının yeterince yaygınlık kazanması için belediye kütüphanelerine önemli görevler düşmektedir. Bu kütüphaneler vatandaşların bilgiye erişimin önündeki engelleri ortadan kaldırmada önemli roller üstlenebilir, bu şekilde bağlı oldukları belediyelere de toplumda saygınlık kazandırabilir.

- 32) Yerel yönetimlerde özellikle arşiv hizmetlerine yönelik teknik, hukuksal ve yasal altyapıların oluşturulması gerekmektedir. Mevcut arşivcilere hizmet içi eğitim verilmelidir. Yeni istihdamlarda Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunları dikkate alınmalıdır.

Belediye Kütüphanelerinde Eğitim

- 33) Belediye kütüphaneleri kitap tabanlı hizmetlerin ötesine geçerek toplumun yaşam merkezleri haline dönüşmelidir. Kütüphane binaları herkesin kolayca erişebilecekleri yerlerde inşa edilmelidir.
- 34) Belediyeler ve belediye kütüphaneleri çalışan ve yöneticileri yaşam boyu öğrenmeyi bir hizmet fırsatı ve sosyal sorumluluk olarak görmesi gerekir. Kütüphaneler yaşam boyu öğrenme etkinliklerinin merkezinde yer almalıdır. Bu konuda diğer kurumlarla işbirliğine açık olmaları beklenir.
- 35) Belediye kütüphanelerinin tiyatrodan müziğe, resme, dil eğitimine, doğa etkinliklerine varıncaya değin halkın gereksinim duyduğu her alanda her konuya yönelik katkılar sağlayacak hizmet vermeleri gerekmektedir.
- 36) Kütüphane kullanma ve okuma alışkanlığını yaymak açısından belediye kütüphaneleri iyi düşünülmüş, sürdürülebilirliği olan projeler üretmelidir.
- 37) Okul kütüphanelerinin belediyeler tarafından desteklenmesiyle bilgi okuryazarlığı, okuma alışkanlığı, araştırma ve öğrenmeyi öğrenme alanlarında gerçekleştirilecek ortak projelerin özellikle gençler ve çocuklar üzerinde olumlu etkileri olacaktır.
- 38) Belediyelerin kütüphane oryantasyon programları kapsamında düzenlenen etkinlikler kütüphane kullanım oranlarında artışlar sağlayacağı gibi kütüphaneleri etkin kullanılan araştırma mekanları haline de getirecektir.
- 39) Ülkemizde genel olarak çocuk kütüphaneleri ile ilgili sorunlar bulunmaktadır. Özellikle büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyelerin bu konuda büyük eksiklikleri bulunmaktadır. Belediyelerin çocuk kütüphaneleri konusunda da gerekli çalışmaları yapmaları ve çocuk kütüphanelerinin artırılması gerekmektedir.
- 40) Belediye kütüphanecilerine sözlü tarih seminerleri verilmelidir.
- 41) Belediye kütüphanelerinde bulunan sözlü tarih kaynaklarına yönelik erişim mekanizmaları kurulmalıdır.